

FINLAND 2015

Finlands framtida framgångsfaktorer och utmaningar 4

Programmet Finland 2015

utvecklar kunskaperna, kunnandet och nätverken hos beslutsfattarna på högsta nivå i vårt samhälle i frågor som gäller de framtida utmaningarna. Deltagarna

- får information om aktuella frågor och frågor som är centrala med tanke på framtiden
- diskuterar med inhemska och utländska experter på olika områden och med andra beslutsfattare
- bedömer centrala utmaningar med tanke på Finlands framtid
- bekantar sig med strategiska målsättningar på nationell nivå
- utarbetar en rapport över nya och centrala strategifrågor

Programmet Finland 2015 stöder Sitras mål, att Finland år 2010 skall befinna sig bland de tre framgångsrikaste nationerna.

www.sitra.fi/suomi2015

ISBN 951-563-410-5 (nid.)

ISBN 951-563-411-3 (URL: www.sitra.fi/suomi2015)

Helsinki 2002

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

VISIONEN FINLAND ÅR 2015

STRATEGISKA MÅLSÄTTNINGAR, MÖJLIGHETER OCH HOT

ETT EFFEKTIVT OCH SYSSELSÄTTANDE VÄLFÄRDSSAMHÄLLE

Välfärdssamhället som grund
Service är investering i framtiden
Servicetorg till medborgarnas tjänst
Högklassigare boende
Kommunerna till invånarnas tjänst

FÖRETAGSAMHETEN SOM STÖD FÖR KONKURRENSKRAFTEN

Företagsamhet är något vi kan lära oss
Nya möjligheter till företagsamhet

ETT KUNNIGT OCH DELTAGANDE FINLAND

Äkta finländska värderingar som grund
Snilleblixtar behövs
Kreativitet även i gamla branscher

HUR HÅLLA TAKTEN I OMVÄLVNINGAR?

Ett samhälle för aktiva människor
Hur beslutar EU om framtiden?
Vem har makten i den globala ekonomin?
Informationssamhällets sårbarhet

IDÉER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE

EXPERTER OCH TEMAN

PROGRAMMET FINLAND 2015

Mål
Deltagare
Innehåll och uppbyggnad
Metoder

DELTAGARE I KURS NUMMER FYRA

FÖRORD

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 inföll mitt under dramatiska omvälvningar i världshistorien. Den första etappen av kursen i Kalifornien råkade sammanfalla med terroristattacker i USA som chockerade hela världen. Den andra etappen påbörjades i Moskva så gott som vid samma klockslag som krigsoperationerna inleddes i Afghanistan. Under den avslutande etappen av kursen drevs krissituationen mellan Israel och Palestina till sin spets. De globala hoten har kommit allt närmare oss samtidigt som de blivit allt större.

Världen är sårbar och står inför stora omvälvningar. Hösten 2001 har det gång på gång upprepats att världen inte är sig lik efter händelserna den 11 september. Omvälvningen påverkar också Finlands och finländarnas framtid. Vår verksamhetsmiljö förändrades på en enda dag. Stabilitet och trygghet blir allt viktigare värderingar då osäkerheten i den omgivande världen ökar. Begreppet ett tryggt Finland har fått helt ny innebörd.

Det innebär nya utmaningar också för Sitra, som har som en av sina verksamhetsidéer att den vanliga finländarens framtid skall vara bättre än nuet. Sitra har uppställt som mål att Finland senast år 2010 skall vara en av de tre framgångsrikaste nationerna i världen. I Sitras strategi understryks därför bland annat följande tyngdpunkter:

- Sitra bistår och undervisar beslutsfattare så, att dessa lättare kan förutse utvecklingen på nationell och internationell nivå.
- Sitra kommer med idéer och förslag och vidtar åtgärder, med vilka det finländska samhället, som bygger på kunskaper, på ett socialt och regionalt balanserat sätt skall kunna bli allt starkare.
- Sitra kommer med idéer, förslag och vidtar åtgärder, med vilka regional och personlig utslagning, kan lindras och förhindras
- Utomstående sakkunniga bedömer Sitras verksamhet, effekterna av denna verksamhet, tillvägagångssätt och inriktning och hela organisationens effektivitet.

Sitra fullföljer sin uppgift med hjälp av forskning, innovativ verksamhet, utbildning och företagsfinansiering.

Programmet Finland 2015 är en metod att uppnå Sitras mål. Under programmet bekantar sig finländska beslutsfattare med internationella och nationella framtidsutsikter. De diskuterar också strategiska målsättningar och åtgärder, med vilka framtida utmaningar kan bemötas.

Programmet Finland 2015 är en helhet på sex kurser. Programmet fortsätter ända fram till hösten år 2003, då alla sex kurser sammanträder till ett gemensamt seminarium. Programmet Finland 2015 har som mål, att varje kurs publicerar en rapport över sitt arbete. Tillsammans bildar rapporterna en helhet som bedömer Finlands framtid.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra vill tacka alla som deltagit i kurs nummer fyra av programmet Finland 2015, samarbetspartnerna som deltagit i planeringen och genomförandet av kursen och inhemska och utländska sakkunniga som hörts under kursens gång.

Minister Jaakko Iloniemi har tjänat som ordförande för programmet Finland 2015 och det vill vi varmt tacka honom för. Sitras utbildningsteam har svarat för genomförandet av programmet.

Slutrapporten över kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 har utarbetats av programdirektör Tuovi Allén på Sitra och redaktör Matti Karhu utgående från kursdeltagarnas arbete och diskussioner.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra önskar, att rapporten över kurs nummer fyra av programmet Finland 2015 som sina föregångare skall väcka en bred samhällsdebatt och medverka till att målen, som Sitra ställt upp i avsikt att bemöta 2000-talets utmaningar, uppnås.

Helsingfors i januari år 2002
Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra

VISIONEN FINLAND ÅR 2015

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 inledde sitt arbete utgående från visionen som de tidigare kurserna utarbetat och preciserade den utgående från sina egna utgångspunkter:

Samhället

Finland är ett rättvist, pluralistiskt och sporrande samhälle som tar hand om sina medborgare och ger dem många olika möjligheter. Finlands ekonomi är stabil. Ekonomin utvecklas kontinuerligt och är mångsidig till sin struktur. Beslutsprocesserna är rättvisa och flexibla och uppmuntrar till deltagande.

Människan

I Finland bor och arbetar ett fritt, ansvarsfullt, kunnigt och välmående folk. Finland utnyttjar alla medborgares insats för att skapa välfärd och erbjuder dem möjligheter till framgång såväl nationellt som internationellt.

Trumfkort

Finlands trumfkort är ett starkt kunnande, social enhet och ett stabilt samhälle. Finland är en aktiv internationell påverkare och intar en ledande ställning på många sektorer. Finland har en ekonomi, som är konkurrenskraftig och som säkrar välfärden.

Miljön

Livsmiljön i Finland är trygg och bygger på en ren natur, ett högklassigt boende, en stark kultur och en bred bildning bland medborgarna.

STRATEGISKA MÅLSÄTTNINGAR, MÖJLIGHETER OCH HOT

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 har i denna rapport koncentrerat sig på att behandla faktorer som bidrar till Finlands konkurrenskraft, utmaningar som välfärdssamhället ställs inför, företagsamhet, kunnande och innovation jämte beslutsfattande. Dessa tankegångar har i viss form kommit fram redan i diskussionerna under de tidigare kurserna. Kurs nummer fyra har fäst mindre uppmärksamhet vid de ämnen och synpunkter, som de tidigare kurserna koncentrerat sig på.

De två första kurserna i programmet Finland 2015 inledde sitt arbete genom att utarbeta en vision för Finland. Kurs nummer tre tog denna vision som grund för sitt arbete och skisserade upp centrala strategiska mål med tanke på Finlands framtid. Samtidigt bedömde man möjligheterna att uppnå målen och faktorerna som kan hindra att målen nås.

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 preciserade de tidigare kursernas vision och bedömde Finlands starka sidor, svaga sidor och risker med tanke på de strategiska målen man valt. Kursen behandlade också möjligheter och hot som den externa verksamhetsmiljön för med sig och som kan påskynda, hämma eller helt och hållet hindra att målen uppnås.

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 uppställde tre strategiska mål för Finland:

- Finland är ett ledande land i fråga om bildning, kunnande och innovativitet
- Finland är ett reformvänligt och initiativrikt land med kunniga och deltagande invånare
- Finland är ett konkurrenskraftigt land, som satsar på att förbättra företagens verksamhetsförutsättningar och den offentliga sektorns effektivitet

Det är möjligt att uppnå dessa mål, om vårt samhälle förblir stabilt, tryggt och fredligt. Vi har möjlighet att höja vår ekonomiska konkurrenskraft, om vi höjer sysselsättningsläget och produktiviteten, skapar ett sporrande växtunderlag för företagsamhet och utvecklar vårt kunnande.

Vår internationella miljö ger oss många möjligheter att uppnå dessa mål. Globala hot och instabilitet blir dock allt aktuella fenomen. Miljöproblem, terrorism och brottslighet över de nationella gränserna, problem som fattigdomen för med sig, handelskrig och politiska oroligheter påverkar också Finland allt direktare och snabbare.

Finland har många trumfkort, som talar för att målen kan uppnås. Vi har ett stabilt och öppet samhälle, en hög utbildnings- och bildningsnivå och ett brett kunnande på högteknologins område. Finland är dock bättre på att utveckla teknologi än på att utnyttja sådan. Vi har också en stark industriell tradition, ett värdesystem som värdesätter flit och kunnighet, rikligt med utrymme och en ren miljö. Finlands medlemskap i Europeiska unionen förbättrar våra möjligheter att hantera globala hot. Som en del av ett stort internt marknads- och valutaområde får vår ekonomi trovärdighet och stabilitet, som det är lätt att bygga upp en nationell strategi på.

Hinder för att målen uppnås kan vara en allt mer ålderstigen befolkning, regional särutveckling och kulturell intolerans. Ett ensidigt kunnande, en söndervittrad egen kulturgrund och ett urholkat värdesystem kan också göra det svårare att uppnå målen. Om arbetslösheten blir permanent och långvarig, försvagas Finlands konkurrenskraft och urholkas grunden för välfärdssamhället.

Dagens ungdomar har år 2015 slutfört sina studier och bygger vidare på det finländska samhället från det som vår generation lämnat efter sig. Hurdant är det Finland som vi vill lämna som arv till dessa ungdomar? Hur vill vi att Finland skall se ut år 2015?

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 har haft möjlighet att höra finländska ungdomars åsikter om sin egen och samhällets framtid. Denna rapport upptar tankar om deras framtidsdrömmar och hotbilder. Tankarna har bifogats till rapporten i form av referat och de bygger på en diskussion som fördes på ett seminarium som arrangerades i Helsingfors.

ETT EFFEKTIVT OCH SYSSELSÄTTANDE VÄLFÄRDSSAMHÄLLE

Finland har på senare år intagit tätplatsen i internationella konkurrenskraftsjämförelser. Vad bygger vår goda konkurrenskraft på och hur kan vi bevara den?

Som ett resultat av många generationers arbete har vi uppnått en stabil demokrati, en hög utbildnings- och bildningsnivå, ett friskare folk och en täckande grundtrygghet. Vi har också kommit långt i fråga om jämlikheten mellan könen. Finland har fått framgångsrika företag, som kunnat expandera också på internationell nivå tack vare en högklassig utbildning och forskning i landet.

Finlands konkurrenskraft bygger på en hög produktivitet och sysselsättningsgrad. Konkurrenskraften bygger också på en stabil verksamhetsmiljö, ett fungerande samhälle, rätt slag av uppmuntran och ett tillräckligt kunnande. I ett konkurrenskraftigt och effektivt samhälle stöder välfärdstjänsterna och företagens verksamhetsförutsättningar varandra.

De värsta hoten med tanke på framtiden är att vår produktion blir ensidig, vi prissätter oss ut från världsmarknaden och vår konkurrenskraft rasar. Följden vore svårigheter för företagen, konkurser, en växande arbetslöshet, minskade skatteintäkter och en raserad grund för välfärdssamhället. En allt äldre befolkning och en tidig pensionering skulle öka problemen vid finansiering av den offentliga ekonomin. Om problemen löstes enbart med hjälp av en skärpt beskattning, skulle det bara hindra folk från att söka arbete och från att bilda nya företag. En ensidig ekonomisk struktur, svag företagsamhet och instabilitet i den internationella ekonomin skulle fördjupa problemen. För att denna hotbild inte skall realiseras, måste vi kunna bevara våra starka sidor och utnyttja våra nya möjligheter.

Hur kan vi således bevara Finlands konkurrenskraft, ett effektivt välfärdssamhälle och en hög sysselsättningsgrad?

Välfärdssamhället som grund

Finland kan framöver vara ett konkurrenskraftigt land endast om samhället i sin helhet är konkurrenskraftigt. Det räcker inte att ekonomin är konkurrenskraftig utan hela befolkningens handlingskraft skall vara i skick. Varje enskild individ måste uppleva sig som delaktig i samhället och kunna anamma samhällets beslut. Välfärden bygger även framöver på arbete och egen aktivitet hos medborgarna.

Faktorer som stärker Finlands konkurrenskraft i framtiden är ett välfungerande samhälle, en god ekonomi och en hög nivå på kunnandet. Politisk stabilitet och nationell enhet bildar en god grund för en bevarad konkurrenskraft även i framtiden. Fredliga förhållanden och goda relationer till grannländerna gör vårt land till en lockande förläggningsplats även för internationella företag och finländska företag till en tillförlitlig samarbetspartner och kompanjon. Ett högklassigt och förmånligt boende, en ren miljö, en skälig beskattning och mångsidig service lockar också utländska kunniga personer till vårt land och därför måste vi ha detta som mål.

Finland har starka industriella traditioner. Skogs- och metallindustrin är vid sidan om elektronikindustrin en av Finlands starka sidor även i framtiden. Samtidigt har Finland på ett par årtionden blivit en föregångare på högteknologins område. Företagens och samhällets satsningar på forskning och produktutveckling ligger på toppnivå jämfört med andra länder. En förutsättning för att vi skall kunna bevara och stärka vår konkurrenskraft är, att den nya teknologin anammas på bred front i ekonomin och i hela samhället. Vi måste också se till att investeringarna är lönsamma.

Även om teknologin utvecklas snabbt och redan tillämpas på bred front, befinner sig Finland först på väg in i informationssamhället. En stor del av produktionen och sysselsättningen härstammar fortsättningsvis från servicesektorn, men gränsen mellan service och information börjar så småningom raseras inom ekonomin. I framtiden kan Finland vara ett ledande informationssamhälle, där huvuddelen av servicen överförs till informationsnät och kan utnyttjas av alla medborgare. Då teknologi utnyttjas i servicebranschen och den offentliga förvaltningen får alla tillgång till servicen oberoende av bostadsorten.

För att vi skall kunna producera och utnyttja högteknologi krävs en hög och bred utbildning och därmed skapat kunnande. Jämbördiga möjligheter till utbildning och mångsidiga språkkunskaper ger ett gott växtunderlag för konkurrenskraften. Starka sidor hos små länder som Finland är flexibilitet och snabbhet och det är egenskaper som stärker vår konkurrenskraft i en allt mer globaliserad värld.

Service är investering i framtiden

Välfärdssamhället fostrar kunniga, friska och handlingskraftiga medborgare, men egentligen uppfostrar människorna varandra. Ansvar för barnens uppfostran ligger i första hand hos föräldrarna och det hör till var och en av oss att ge vårt stöd till föräldrarna. I det utgör välfärdssamhället ett värdefullt stöd. Välfärdstjänsterna är därför viktiga investeringar och en central framtida maktfaktor vid sidan om högteknologin.

En av Finlands starka sidor är också möjligheten som välfärdstjänsterna ger till ett jämbördigt liv och arbete. De ger oss en möjlighet att utvecklas till ett modelland med tanke på boendet och miljön. Utan grunden som välfärdssamhället ger kunde mången succé story ha uteblivit. Högklassiga välfärdstjänster, ett högklassigt utbildningssystem och ett täckande socialskydd ger företagen goda omständigheter att ge arbetstillfällen och att producera konkurrenskraftiga produkter. Ett gott socialskydd gör det lättare för oss att ta risker.

Gränserna för individens och samhällets ansvar skall däremot vara klara. Förmyndarskap har rentav lärt folk att förlita sig på samhället på fel sätt. Handlingskraften och ansvaret för det egna livet kan då fördunklas. En handlingskraftig och ansvarsfull medborgare är en grundläggande faktor för välfärdssamhället.

Vid produktion av välfärdstjänster skall råda balans mellan den privata och den offentliga sektorn och medborgarsamhället. Den nuvarande välfärdssamhällsmodellen fungerar väl och är som helhet relativt förmånlig, men en förändrad befolkningsstruktur tvingar oss att effektivera funktionerna. Hos oss råder ett brett samförstånd om att den grundläggande servicen skall finansieras med offentliga medel, men hur borde den grundläggande servicen avgränsas och hur borde produktionen av denna service arrangeras i framtiden?

Om produktionen av välfärdstjänster överförs på den privata sektorn, måste vi säkra att kvaliteten hålls hög och att konkurrensen är fri. Den offentliga sektorn eller storleken på den har inget eget värde, inte heller privatiseringen i sig.

Högklassiga välfärdstjänster kan i framtiden produceras i form av samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn. Med privata välfärdstjänster kan vi komplettera den offentliga servicen, eftersom behoven i vilket fall som helst ökar fram till år 2015. En sådan samproduktion av tjänster förutsätter utvecklade kvalitets- och standardiseringssystem och en utsträckning av moderna ledarskapsmetoder på bred front även till den offentliga sektorn.

Mätare på en effektiv produktion av välfärdstjänster är effektfullhet, kostnadseffektivitet och hög kvalitet. Senast år 2015 kan effektiviteten bedömas också utgående från försörjningsförhållandet: hur kan vi göra det förmånligare med tanke på konkurrenskraften?

Servicetorg till medborgarnas tjänst

Ett effektivt välfärdssamhälle och en bevarad konkurrenskraft kräver att förvaltningsstrukturerna utvecklas i en allt öppnare och flexiblare riktning. Vi har ännu kvar många system och metoder från regleringseran. Medborgarna och företagen lever i en vidsträckt förvaltningsdjungel, som omfattar element som kommunal förvaltning, samkommuner, sjukvårdsdistrikt, arbetskrafts- och näringscentraler, landskap och län.

Även om byråkratin i Finland är rätt lindrig i internationell jämförelse, är det skäl att ytterligare effektivera förvaltningen till stöd för vår konkurrenskraft. Det är dock svårt att förverkliga principen om service från en och samma lucka i all service. Vore det kanske skäl att ta fram

”servicetorg”, där medborgare och företag kunde få offentlig och privat service på ett och samma ställe?

Redan befintliga servicetorgprojekt skall stödas och breddas. Till en början kan ett sådant servicetorg tjäna som informationscentrum för rådgivning och handledning. Senare kunde man på ett naturligt sätt utöka servicen med många slag av samhällstjänster och privata tjänster som medborgarna lätt har tillgång till. Servicetorget kan förverkligas i form av ett effektivt nätverk mellan offentlig service och privata företag. En stor del av förvaltningstjänsterna kan också överföras till datanät.

Högklassigare boende

Ett högklassigt och förmånligt boende är också en konkurrensfaktor, inte bara en social fråga. Finland skall utvecklas till ett modelland för boende fram till år 2015. En trång, opraktisk och oskäligt dyr boendenivå är inget utmärkande drag för ett modernt samhälle.

För närvarande är vår boendenivå bland de svagaste i Europeiska unionen. Vi bor i trånga och obekväma bostäder. Finland har dock gott om utrymme och byggnadsmaterial, det är endast planlagd tomtmark i tillväxtcentra vi har brist på.

Boendet är en viktig faktor som påverkar livskvaliteten. Om vi kan bo rymligare och högklassigare, kan vi hålla kvar kunniga personer i Finland och locka utländska kunniga personer till vårt land. Genom att höja boendenivån kan vi också förebygga många sociala problem och ett ökat illamående i familjer och bland ungdomar.

Lösningen på boendeproblemen ska i dag inte längre sökas på finansieringsmarknaden utan på planläggningen av tomtmark. Kommunerna skall tillsammans planlägga bostadstomter på lager och bättre än hittills överlag förutse den ekonomiska utvecklingen och behovet av arbetskraft inom sitt eget område.

Kommunerna till invånarnas tjänst

Om migrationen till tillväxtcentra fortsätter i samma takt som nu, kommer många områden att avfolkas och den regionala ojämställdheten kommer att öka. Det ökar ytterligare skillnaderna olika kommuner emellan och förvärrar kommunernas ekonomiska problem.

Kommunerna skall till en början uppmuntras till frivilligt regionalt samarbete vid produktion av service och planläggning av tomtmark. Det skulle lindra de regionala skillnaderna och främja rörligheten på arbetsmarknaden. Nu gör bostadsbristen och det höga priset på boendet i huvudstadsregionen och tillväxtcentra arbetsmarknaden trög och minskar arbetskraftens rörlighet. Följderna gäller lika mycket huvudstadsregionen och regionala tillväxtcentra som de allt mer avfolkade glesbygderna.

En begränsning av tillväxten i huvudstadsregionen är dock ingen lösning på problemen på arbetsmarknaden och i boendet. Arbetsplatser som uteblir i tillväxtcentra uppstår inte så lätt på annat håll.

Slutligen blir lösningen en radikal minskning av antalet kommuner och en ökning av kommunernas storlek. I ett glest bebott land är små kommuner ineffektiva, ekonomiskt svaga och oförmögna att erbjuda en tillräckligt högklassig service. En större kommun är starkare och effektivare och förmår utnyttja fördelar som skalan ger såväl vid produktion av välfärdstjänster och utbildning av befolkningen som vid planläggning och i bostadspolitiken.

Samarbete kommunerna emellan är ett steg i rätt riktning, men enbart nätverk och arbetsfördelning utan en samlande förvaltning lämnar utvecklingen halvvägs. Det krävs gemensamma resurser och gemensamt beslutsfattande, med vilka man bygger upp större kommunenheter, om bara servicen som invånarna behöver tillhandahålls nära den enskilda individen.

Endast en tillräckligt stark kommunenhet med behövliga resurser att arrangera servicen kan bära verkligt ansvar för invånarna. Slumpmässiga kommunsammanslagningar eller lösa samarbetsformer kan inte lösa problemet. Det är skäl att vara dristig vid bedömning av den ekonomiskt förnuftiga storleken på kommunen. Är ett effektivt antal kommuner femtio eller fem?

FÖRETAGSAMHETEN SOM STÖD FÖR KONKURRENSKRAFTEN

Ännu efter kriget byggde vårt liv på lantbruket. Lantbruksföretagarna spelade då en central roll med tanke på nationalekonomin. Under eran då välfärdssamhället byggdes upp började det sammanlagda antalet företagare drastiskt minska. Under det senaste årtiondet har antalet ytterligare minskat samtidigt som företagarna blivit allt äldre. Det har förändrat våra uppfattningar om företagandet i allmänhet.

En finländsk paradox är, att man hos oss i princip förhåller sig positivt till företagsamhet, men att det är få som vill bli företagare. Till det finns många historiska och kulturella orsaker, som är olika i olika delar av landet. I östra Finland har de stora skogs- och gruvbolagen gett möjligheter till avlönat arbete, medan man i de västra delarna av landet mer vant sig vid självständig företagsamhet. Typiskt för den östliga traditionen är också små jord- och skogsbruksenheter, som till följd av strukturomvandlingen i branschen inte längre ger några arbetstillfällen. Vi måste kunna anpassa oss till förändringarna och så åter få företagsamheten att öka.

Företagsamhet är något vi kan lära oss

I Finland har attitydklimatet på senare år blivit mer uppmuntrande till företagsamhet. Vår förmåga att utstå eventuella misslyckanden som företagsamheten är förknippad med har dock inte förbättrats från förr. Konkurer upplevs fortsättningsvis som något skamligt och att försöka på nytt är något vi har svårt att acceptera.

Att bli förmögen på företagsamhet är något som ännu inte helt accepteras i vårt värdesystem. Den som blir företagare har ändå ekonomiskt välstånd och oberoende som mål.

Attityder förändras långsamt och en förändring kräver ofta flera generationer. Förändringen kan och skall påskyndas med utbildning.

Vi har till många delar lyckats eliminera hindren för folk att bli företagare eller få sysselsättning, men sporrarna är ännu inte tillräckliga. Den höga skattenivån och sporringsproblemen som skattekillen för med sig är fortsättningsvis olösta. De gör det svårare för folk att få sysselsättning och bli företagare. Generationsväxlingen i företagen lyckas vanligen inte, eftersom ungdomarna redan utbildat sig för något annat yrke.

I utbildningen har man under gångna årtionden lagt tonvikten på färdigheter, som kanske mer förbereder för yrken inom den offentliga förvaltningen och industrin än för en självständig företagarkarriär. Vår vuxenbefolkning är således utbildad till löntagare, inte till aktiva företagare. I arbetskraftspolitiken har man understrukit den offentliga sektorns roll som sysselsättare, men inte uppmuntrat folk att själv ge sig arbete.

För företagare finns numera stora möjligheter. Den teknologiska utvecklingen och nya branscher ger tillfällen till ny företagsverksamhet även för folk med hög utbildning. Informations- och biotekniken bildar nya växtunderlag för småföretag som startats av högt utbildade yrkesmän.

Undervisning som ansluter sig till företagsverksamhet skall ges i alla sektorer och på alla nivåer av utbildningen. Företagarutbildningen skall inte avgränsas endast till merkantila ämnen eller merkantil yrkesutbildning. Också högskolornas och universitetens undervisningsprogram skall inkludera information om företagsamhet. Hela utbildningssystemet skall uppmuntra studerandena till att bli företagare.

Nya möjligheter till företagsamhet

Varför behöver vi egentligen flera företagare? Svaret är enkelt: företagsamhet ger ekonomin mer konkurrens och dynamik åt hela samhället. Nya företagare producerar nya tjänster åt medborgarna och skapar därmed många slag av välfärd.

Företagsamhet är en lösning på den ökade efterfrågan på välfärdstjänster som den allt äldre nationen behöver. Den offentliga sektorn kan inte ensam svara på den växande efterfrågan. Privata småföretag kan i många servicebranscher komplettera den offentliga produktionen. Äldreomsorgstjänster, rehabiliterings- och trivseltjänster för folk i arbetslivet och ålderstigna människor och många stödtjänster från den offentliga sektorn är bra exempel på det.

I Finland tillfredsställer servicesektorn inte heller nu konsumenternas alla behov. Efterfrågan på städ-, hemvårds- och underhållstjänster till hushållen överstiger redan nu utbudet på sådana tjänster. I framtiden ökar efterfrågan på tjänster som ansluter sig till hemmet och fritiden och ger då många möjligheter för småföretagare i samtliga servicebranscher.

Hushållens inkomstnivå stiger, kraven i arbetslivet blir allt hårdare och arbetstiderna är långa. Allt detta minskar tiden som kan användas för hushållsarbeten.

Finansieringen och kapitalet är inte längre det största hindret för företagsamhet. Den som blir företagare kan välja mellan många olika finansieringsmöjligheter, allt från banklån till riskfinansiering och från offentligt stöd till "businessänglar". Hindren för företagsamhet är snarare bristande utbildning och felaktiga attityder. Befolkningen med den högsta utbildningen utgör endast en liten minoritet av företagarna. Finland saknar också urbana företagstraditioner, eftersom företagandet traditionellt koncentrerat sig till landsorten.

Ett hinder för företagsamhet är ofta också den oklara gränsdragningen inom förvaltningen mellan företagarens och löntagarens ställning. Beredskapen att ge sig i på företagarbana hämmas i detta oklara gränsland. Svårigheterna måste minskas också med hjälp av skattereformer. Byråkratin som en ny småföretagare stöter på skall minskas samtidigt som rådgivningen till småföretagare ökas och småföretagarna uppmuntras att bilda nätverk.

ETT KUNNIGT OCH DELTAGANDE FINLAND

Finlands framgång bygger i framtiden på hur vi kan utnyttja vår bildning, vårt kunnande och vår innovativitet. Bildningen skall bestå av grundläggande element som tolerans och respekt för livet, gemensamt ansvar och en hög moral. Att vi kan skapa nytt och har uppfinningsrikedom är viktiga egenskaper hos ett samhälle med framgång.

Globaliseringen medför att världen krymper och att vi konfronteras med främmande kulturer. Våra kunskaper om andra kulturer skall också ökas med hjälp av utbildning. Barn ställs inför främmande kulturer på ett naturligt sätt redan på dagiset och i grundskolan. Det är också allt viktigare i vår värld att känna till och sätta värde på andra kulturer. Uppfostran till en mångkulturell individ och eliminering av rasism underlättas, om rädslan för främmande ting elimineras med ökad information och växelverkan.

För att Finland skall utvecklas till ett äkta mångkulturellt kultursamhälle måste vi förstå särprägel i vår egen kultur, våra starka sidor och våra särskilda egenheter. I dem ingår förmåga att skapa nytt och ändra riktning. Med hjälp av innovationer kan vi bygga ny förmögenhet. Det förutsätter att vi har fantasi och förmåga att dra nytta av överraskande situationer. Ett konkurrenskraftigt samhälle utnyttjar vid sidan om produktionsmedel och kapital också information och fantasi. Fantasi och drömmar är centrala drag i kreativiteten.

Äkta finländska värderingar som grund

Det är viktigt att finländska traditioner och värderingar överförs från generation till generation. Förr skedde det på ett naturligt sätt inom familjen och släkten. I och med att familjemodellen förändrats har detta band försvagats och rentav brutits. Ett av de negativaste dragen i den nutida samhällsutvecklingen är att rotlösheten ökar och överförs från en generation till en annan.

Hur kan vi i framtiden överföra vår kultur och våra värderingar till nya generationer?

Far- och morföräldrar skall uppmuntras att föra vårt kulturarv och våra värderingar till barn och unga i hem, daghem, skolor och hobbyklubbar. Bildning och värderingar kan förmedlas med hjälp av historia, konst och berättelser. IT-teknologi och inläring på nätet skall utnyttjas även vid förmedling av vårt kulturella arv.

Ansvarstagande och omsorg om familjen och andra närstående skall åter bli det viktigaste av samhällets värderingar. Det utgör grunden för såväl en konkurrenskraftig företagsverksamhet som hela samhällets sundhet.

Ett växande problem i det finländska samhället är illamåendet i familjer och bland ungdomar. Det yppar sig i form av ett allt allvarigare drogproblem och ett ökat alkoholbruk bland barn och ungdomar. Samhället och enskilda individer har skyldighet att ta itu med problemen direkt och i ett så tidigt skede som möjligt. Omsorg och ansvar är inte förmyndarskap, utan varje enskild individs skyldighet och rättighet. Samarbetet och växelverkan mellan hemmet och skolan skall utvecklas i avsikt att höja välmågan bland barn och ungdomar.

Snilleblixtar behövs

Ett framgångsrikt Finland är också innovativt – det har förmåga att skapa nytt och utnyttja nyheter snabbare än andra. Kreativitet och innovativitet skall uppmuntras och stödas under hela utbildningstiden och arbetskarriären. Enskilda individer skall dock ha rätt att göra misstag och misslyckas och att ta lärdom av sina misstag och försöka på nytt. Dristighet och risktagande skall uppmuntras.

Innovativitet och dristighet är något man kan lära sig redan i grundskolan. Begåvade elever skall ges möjlighet att avancera snabbare än andra i mindre grupper samtidigt som alla ändå tryggas en högklassig grundläggande utbildning. Att begåvade elever tillåts avancera snabbare minskar inte de övriga elevernas möjligheter. Tvärtom styr det de begåvade elevernas energi på ett sätt som ger bättre resultat och minskar störningarna i skolklassen. Det ökar allas möjligheter att lära sig.

Ökningen av kunnandet och innovativiteten utmanar hela skolsystemet att förnya sig. Högskolorna och universiteten bildar för närvarande nätverk i sin forskning och undervisning också internationellt. I framtiden skall utbildningen inkludera en möjlighet för varje studerande och forskare till praktik vid ett universitet, en högskola, en forskningsenhet eller ett företag i samma bransch i ett annat land. Finländska universitet, högskolor och forskningsenheter borde i sin tur erbjuda utländska studerande och forskare samma möjlighet. Med hjälp av växelverkan och nätverk kan vi öka vårt nationella andliga kapital, sprida innovationer och stärka konkurrenskraften.

Många innovationer kommer ursprungligen till vid universitet och högskolor. Produktifieringen och kommersialiseringen av goda idéer går dock långsamt, eftersom högskolornas möjligheter att utnyttja forskarnas uppfinningar är rätt små. Uppmuntran till företagsamhet och kommersiellt lyckade projekt kan föra högskolorna och företagsvärlden närmare varandra på

ett sunt sätt. Universitetens patenträttigheter är också fortsättningsvis oklara. Det är något som måste åtgärdas med det snaraste och högskolorna skall uppmuntras att utveckla sin innovativa verksamhet.

Kreativitet även i gamla branscher

Kreativitet och innovativitet ansluter sig inte enbart till högteknologi, tekniska branscher och naturvetenskaper. Det är en egenskap som gäller hela samhället. I arbetslivet – framförallt i servicesektorn – krävs många sociala och tekniska innovationer, som har att göra med flexibla arbetstider, ledarskap och arbetsgemenskapens funktion. Konsumenterna behöver nya privata tjänster, som det för närvarande är svårt att finna på marknaden.

Även kommunerna och andra offentliga samfund kan lösa många problem i produktionen av tjänster genom att uppmuntra och stöda nya sätt att producera välfärdstjänster och sociala innovationer. Ny teknologi är inte den enda nyckeln till framgång, utan dristiga strategiska innovationer och tänkesätt som avviker från det normala krävs på alla samhällslivets områden.

Uppmuntran till innovativitet och ett tillämpande av nya idéer i arbetslivet kräver ett belöningssystem för att fungera. Nya idéer stöter ofta på motstånd och motståndet kan lättare slås ned med belöningar än med befallningar. Sporrningssystemen inom företag och den offentliga sektorn skall kompletteras med innovationsbonus och belöningar för initiativförmåga. Alla skall ges möjlighet att förverkliga sina "passioner" och radikala innovationer i sitt eget arbete.

Ett konkurrenskraftigt välfärdssamhälle byggs upp med alla medborgares arbete. Arbetet skall vara belönande också på annat sätt än i form av lön i pengar. Framgången skall gagna såväl den enskilda individen som gemenskapen. Det viktigaste är, att belöningen går till dem, som åstadkommit resultatet.

HUR HÅLLA TAKTEN I OMVÄLVNINGAR?

Finland har i många historiska skeden visat sin beredskap och förmåga till förändring. Det har varit folkets livsvillkor i många pressade situationer som berott på politiska, ekonomiska, geografiska och klimatologiska faktorer.

Vår verksamhetsmiljö förändrades redan före de chockerande händelserna hösten 2001. I det förflutna var den internationella konstellationen mer förutsägbar och Finlands egen roll i världen begränsad. Nu är vi allt mer beroende av den övriga världen samtidigt som vi ändå själv får bära ett allt större ansvar för besluten vi tar. Det förutsätter att vi har kunskaper och förmåga att ta ansvar. I krissituationer och inför hot blir beslutfattandet lätt instängt och konservativt och det kan utgöra ett hot med tanke på förmågan till förändring.

Beslutfattandet i samhället skall fungera väl såväl på den vanliga medborgarens nivå som på beslutsfattare- och EU-nivå.

Medborgarna i ett konkurrenskraftigt Finland är kunniga och aktiva och alla har en bred grundläggande bildning. Det uppnås med en övergripande grundläggande utbildning, som ger alla möjlighet att utveckla sina talanger. Framtidens konkurrenskraftiga samhälle behöver medborgare med bred bildning och mångsidiga kunskaper och färdigheter.

Alla skall tryggas en grundläggande utbildning, men begåvade elevers särskilda möjligheter skall också utvecklas. Uppfostran till innovativitet och ansvarstagande skall ökas i utbildningen. Vid sidan om kunskap och kunnande skall utbildningen ha som mål samhällsdugliga människor, som inser beslutsfattandets betydelse och är beredda att möta en föränderlig värld.

Den yrkesinriktade utbildningen skall stödas av utvecklade färdigheter till växelverkan och människorelationer. Det moderna arbetslivet förutsätter av alla arbetstagare anpassning till snabba omvälvningar och bruk av olika kanaler till växelverkan.

De skadliga effekterna av långtidsarbetslösheten utgör ett allvarligt hot mot en fungerande demokrati. Under de närmaste åren måste vi lösa problemet med långtidsarbetslösheten och den allt äldre befolkningen. Samtidigt måste vi ändå hindra ungdomar från att slås ut ur arbetslivet ens kortvarigt, eftersom det snabbt leder till en ond cirkel och utslagning. I det spelar utbildningen en central roll. Vi måste ändå hålla i minnet, att Finland redan om några få år kommer att lida av brist på arbetskraft.

I arbetslivet måste också tas fram nya metoder att hindra utslagning. Lågavlönade arbetsuppgifter måste kunna stödas med extra bidrag från samhällets sida, om det hjälper framförallt ungdomar att få fotfäste och anpassa sig till arbetslivet. Också i Finland är det skäl att pröva principen "tjäna en euro så ger samhället en till". De skulle möjliggöra ett upprätthållande av lågavlönade arbeten och biyrken, som ofta infaller i början av ungdomarnas arbetskarriär. Så kunde man sänka tröskeln till arbetslivet så, att ungdomarna på ett normalt sätt fäster sig vid samhället och på ett meningsfullt sätt kan övergå till viktigare och bättre avlönade arbeten.

Ett samhälle för aktiva människor

Beslutsfattandet i samhället måste gå i takt med förändringarna. Människor, företag och den offentliga förvaltningen måste kunna hantera förändringen och förändringen får inte föra oss med sig. En framgångsrik nation kan också mitt i omvälvningar vara initiativrik och ha förmåga att styra utvecklingen, inte bara att reagera eller anpassa sig till den. Därför är det viktigt att hela samhället deltar i beslutsfattandet. Ett äkta samhällsdeltagande är aktivitet som utgår från folket.

Många stela strukturer i samhället hindrar en äkta demokrati från att förverkligas och förorsakar frustration även i helt vardagliga situationer. I arbetslivet hämmar sådana föråldrade tillvägagångssätt den ekonomiska handlingskraften, ett entusiastiskt nytänkande och uppkomsten av nya arbetstillfällen. Slutenheten och hemlighetsmakeriet i beslutsfattandet

måste brytas. Ansvarsfrågorna mellan beslutsfattarna och parterna som förverkligar besluten måste klargöras.

I en äkta demokrati deltar folk aktivt och röstar flitigt. Det allt lämare politiska deltagandet är redan nu ett problem på nationell nivå, men framförallt i beslutsfattandet som gäller Europeiska unionen. Riktigt folkstyre utgår från att alla medborgare kan uppleva besluten som egna beslut och inte från att beslutsfattandet bygger på åsikterna hos tre fjärdedelar av folket.

Ett pluralistiskt samhälle förutsätter gemensamt godkända spelregler, inom ramen för vilka alla kan främja sina egna målsättningar. I ett pluralistiskt samhälle måste beslutsfattandet bygga på en öppen diskussion om värderingarna som väljs.

Medborgarnas egen beredskap och förmåga att fatta beslut tryggas med en tillräckligt hög utbildnings- och bildningsnivå. Också beslutsfattarna måste inse utmaningarna vi i framtiden ställs inför. Grunden för vår demokrati är en självständig, kunnig, stark folkrepresentation, riksdagen, som förmår hantera helheter. Vi måste se till att beslutsfattarna är mångkunniga personer och att det mellan beslutsfattarna råder en atmosfär av förtroende och öppen diskussion.

Hur beslutar EU om framtiden?

Europeiska unionen och Finland ställs under de närmaste åren inför stora förändringar. De förutsätter förändringar även i beslutsfattandet. Det skall vara öppet, effektivt och skickligt. Det finns inte rum för stötanden och blötanden, även om demokrati förutsätter diskussioner. Också Europeiska unionen behöver sakkunskap och bra beslutsfattare. Finland kan få vikt i unionen endast genom att behärska saker och ting. I det avseendet har vi mycket att ge.

Europeiska unionen har utgjort en stor möjlighet för Finland. Expansionen av unionen som vi nu står inför ger oss nya möjligheter. Expansionen ökar säkerheten i världsdelen och utvidgar det ekonomiska samsamarbetsområdet. Samtidigt för expansionen också med sig nya problem och hot. Den blir dyr och gör beslutsfattandet i EU svårt. I vilket fall som helst är ekonomisk integration och extern säkerhet oundgängligt för ett litet land. Vi har från första början frivilligt gått med i den europeiska integrationsutvecklingen, medvetna om riskerna.

Europeiska unionen har under de närmaste åren framför sig viktiga beslut, som förutsätter ett effektivt beslutsfattande. Ett hot mot den demokratiska utvecklingen vore att unionens politiska enhet skulle råka i en kris. Om beslutsfattandet i EU splittras utanför institutionerna och omvandlas till diktering från de stora medlemsländernas sida eller inbördes konkurrens mellan kretsar på olika nivåer, kan Finlands mål inte uppnås. Finlands mål är att beslutsfattandet i EU hålls kvar hos institutionerna.

Finland skall således som en medlem av unionen betona att beslutsfattandet på gemenskapsnivå skall stärkas. Samtidigt skall också beslutsfattandet i vårt eget land bygga på äkta demokrati och öppenhet. Beslutsfattarna skall inse sin ställning i en representativ demokrati och öka växelverkan, medborgardebatten och öppenheten. Den representativa makten och aktörerna som har denna makt får sin fullmakt av folket.

Vem har makten i den globala ekonomin?

Finland är mycket beroende av konjunkturerna i den internationella ekonomin och av utvecklingen på teknologins område. Vår trygghet i en öppen ekonomi kan endast vara en mångsidig och sund näringsstruktur.

Finland måste stärka det befintliga kunnandet och samtidigt ta fram nya områden där vi har kunnande. De begränsade resurserna räcker inte till för försök i särskilt många riktningar utan de nya landvinningarna måste sökas i noggrant utvalda branscher där vi är starka. Det kan vara bioteknologi, välfärdstjänster, hälsovård och företagsverksamhetsformer som ansluter sig till säkerhet och trygghet.

Beredskap med tanke på ekonomiska kriser förutsätter också av ett land som Finland, som är beroende av tillgången på energi, att energiförsörjningen tryggas på ett mångsidigt sätt. Också det kan ske delvis med hjälp av ny teknologi.

I internationell jämförelse är Finland fortsättningsvis ett tryggt land. I jämförelse med många länder i våra närområden – för att inte tala om krishärdarna i världen – är vårt samhälle fredligt och stabilt, vår livsmiljö ren, våra livsmedel och resmål trygga. Det är en viktig stark sida, som ger oss nya möjligheter på många av de områden där vi har kunnande. Ryktet som ett tryggt land är framöver en viktig konkurrensfördel för oss såväl med tanke på turismen som i handeln med livsmedel.

En klok utrikespolitik har traditionellt varit Finlands skydd och stöd. En fungerande trygghetsinfrastruktur är också viktigt, om vi vill bevara en hög nivå på vår trygghet. Den sociala enheten blir en utmaning för oss, då Finland i vilket fall som helst skall ta emot allt fler utlänningar. För tillfället har vi inga stora utslagna utlänningsgrupper, och vi får heller inte låta sådana uppkomma. De positiva och negativa dragen hos ett mångkulturellt samhälle skall ärligt erkännas och vi skall noggrant följa upp hur de utvecklas.

Informationssamhällets sårbarhet

Det moderna informationssamhället är rätt sårbart. Särskilt oroväckande vore det om samhällets elektroniska infrastruktur kraschade. Regionala kriser kan i vår moderna värld vara förknippade med utslagna datanät. Organiserad kriminalitet, datanätsterrorism eller -vandalism kan allvarligt störa det dagliga livet.

Finland skall utvecklas till ett föregångsland som säkrare av informationssamhället. I det kan vi utnyttja finländskt kunnande. Hotet kan således omvandlas till en möjlighet. Forskningen i branschen måste ökas så, att vi kan veta vilka hoten i verkligheten är och hurdan beredskap säkerhetsmekanismerna hos samhällets olika aktörer för närvarande har. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid samhällets olika sektors förmåga till organiserat samarbete under kriser och hotande situationer.

Den offentliga sektorn spelar en central roll som koordinatör av informationssamhällets säkerhet och fastställare av olika förpliktelser. Det förutsätter såväl ökad forskning som en höjd nivå på polisens och andra myndigheters kunnande. Behovet av en särskild säkerhetskoordinator är uppenbart. En sådan myndighet skulle utgöra en central del av informationssamhällets beredskap med tanke på hotande situationer.

IDÉER OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE

Under programmet Finland 2015 kom det fram idéer och förslag, som man skall låta bearbeta hos särskilt sammankallade grupper av sakkunniga. Sitra arrangerar sådana workshopar om frågor, för vilka det inte finns någon klar ansvarig instans eller där ansvaret fördelar sig på flera parter i samhället.

Målet med workshoparna är att utnyttja mångsidiga metoder och att med hjälp av dem finna lösningar på nationella och strategiska utmaningar som är centrala med tanke på Finlands framtid. Att delta i workshoparna inkallas aktuella centrala sakkunniga, beslutsfattare och aktörer.

På initiativ av kurs nummer två och tre i programmet Finland 2015 arrangerar Sitra år 2002 workshopar om följande ämnen:

- Omvälvningar i arbetslivet och utbildningens svar på dem
- Alternativa utvecklingsmodeller för välfärdssamhället
- En balanserad regional utveckling
- Från arbetskarriär till livskarriär

Kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 har föreslagit, att Sitra arrangerar workshopar bland annat om följande ämnen:

- Skattekillen, inkomstfördelning och flitfällor
- Finland ett modelland på boende
- Samhällspolitikens effektivitet
- Familjens roll – förmedling av tradition och värderingar
- Nätbildning och samspelsfärdigheter
- Innovationers kvalitet
- Stela samhällsstrukturer

Kurs nummer fem i programmet Finland 2015 börjar i mars 2002 i den kinesiska huvudstaden Peking. Den fortsätter senare under våren sitt arbete i Moskva och Berlin och som de tidigare kurserna också även i Finland. Visionen, de strategiska målsättningarna och utvecklingsförslagen som de tidigare kurserna utarbetat tjänar som underlag för arbetet under den femte kursen, men kursen kan också, om man så vill, gå in på helt nya banor. Resultaten av arbetet under kurs nummer fem i programmet Finland 2015 kan bedömas i juni år 2002. Kurs nummer sex kommer att arrangeras hösten 2002.

EXPERTER OCH TEMAN

Under seminarierna i San Francisco och Silicon Valley, Berlin och Moskva på kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 hördes internationella och finländska experter. Under seminarierna som hölls i Finland arbetades huvudsakligen i små grupper. Alla sakkunniga som deltagit i kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 och teman för deras föredrag framgår av förteckningen nedan i kronologisk ordning skilt för varje enskilt seminarium.

8.9.2001 Helsinki – Vantaa Airport Congress Center

Kurs 4 i Finland 2015, öppningsanförande
Aatto Prihti, överombud, Sitra

Yhdysvaltain poliittinen järjestelmä
Jaakko Iloniemi, minister

Suomi 2015 – työskentelymenetelmät
Tapio Anttila, utbildningsdirektör, Sitra

Under flygresan:

Video: Aikaisempien kurssien mediapalaute, Matti Karhu, redaktör

Video: Silicon Valleyn tarina, Manuel Castells, professor, University of Berkeley

9.9. - 14.9.2001 San Francisco & Silicon Valley, USA

Leading the revolution

Gary Hamel, Visiting Professor of Strategic and International Management, London Business School and Chairman, Strategos Institute, San Francisco

From the idea to products – innovative processes behind the success stories

Peter Coughlan, Partner, IDEO

Jane Fulton Suri, Partner, IDEO

Analysis and discussion on strategic implications

Liisa Välikangas, Director of Research, Strategos Institute

Kal Patel, Director, Strategos Institute

Forecast of the future

Greg Schmid, Director, Department of Strategic Planning, Institute for the Future IFTF

Technology horizon map

Bob Johansen, President, Institute for the Future IFTF

Innovations in regions

Marina Gorbis, Director, Department of Global Innovations, Institute for the Future IFTF

The young people in the world of abundant connectivity

Rod Falcon, Director, Department of Technology and Social Innovations, Institute for the Future IFTF

Technology commercialisation - SRI's perspective

Brock Hinzmann, Technology Navigator, Stanford Research Institute

Chulho Park, Researcher, Stanford Research Institute

eLearning – the vision and reality of the new learning paradigm

Eilif Trondsen, Programme Director of Learning on Demand Programme, Stanford Research Institute

Digital futures – telecom, media and technology opportunities

Michael Gould, Senior Research Engineer, Digital Futures Programme, Stanford Research Institute

Biotechnology – opportunities and challenges ahead

Andrew Broderick, Researcher, Future Programme, Stanford Research Institute

The Finnish niche in genome research

Leena Peltonen-Palotie, Professor and Chairperson, Department of Human Genetics, University of California, Los Angeles

The role of venture capital in Silicon Valley

Don Dixon, Managing Director, Trident Capital

The future of the world economy

Janet Yellen, Professor, University of California, Berkeley

Richard Lyons, Professor, University of California, Berkeley

Immigration and innovations

AnnaLee Saxenian, Professor, University of California, Berkeley

Nokia wireless routing

Ari Leppä, General Manager, Nokia Inc, Nokia Networks

IT business in Silicon Valley

Ari Ahonen, Director, Tekes San Jose

Kimmo Ahola, Technology Councillor, Tekes San Jose

7.10.2001 Helsinki - Vantaa Airport Congress Center

Threats to the security of Finland

Ari Puheloinen, Brigadier General, Deputy Chief of Operations, Finnish Defence Staff

Russian economy in transition

Pekka Sutela, Head of the Institute of Economies in Transition, Bank of Finland

7.10. – 9.10.2001 Moscow, Russian Federation

The political picture of Russia

René Nyberg, Ambassador, Embassy of Finland in Moscow

Future challenges in Russian foreign policy

Dimitri Trenin, Deputy Director, Carnegie Institute, Moscow

Economic crime in Russia

Alena Ledeneva, Researcher, University College, London

Future scenarios for Russia

Seppo Remes, Chairman of the Board, European Business Club in Russian Federation, Moscow

Strategy for economic and social development in Russia

Dimitri Mezentsev, Head of the Centre for Strategic Research, Moscow

Arkadij Dvorkovizh, Deputy Minister, Ministry of State Property of Russian Federation, Moscow

The future of Russian banking system

Petteri Nikkola, Deputy Head, International Moscow Bank, Moscow

Analysing risks in Russia

Dmitri Mokhanachev, Head of Division, International Moscow Bank, Moscow

Panel discussion with political parties in Duma

Vladimir Lukin, Vice Chairman of Duma, Jabloko Party

Aleksander Shabanov, Communist Party

Aleksander Beljakov, Unity Party

Boris Nadejdin, Union of Right Forces

Student panel on the future of Russia

Chair: Gennadi Gladkov, Professor, the MGIMO University, Moscow

Students of the MGIMO University: Elena Bandour, Alexander Gusarov, Konstantin Permikin, Viktoria Prokhorova, Elena Sredina and Albina Fatkhova.

9. - 11.10.2001 Berlin, Federal Republic of Germany

The competitiveness of Europe in the 2015's

Roland Berger, Professor and Honorary Consul General of Finland, Roland Berger Strategy Consults, Munich

European security

Christoph Bertram, Director, Stiftung für Wissenschaft und Politik, Berlin

Enlargement of European Union, labour market pressures and labour mobility

Michael Burda, Professor, Humboldt University, Berlin

European economic architecture in the 2015's

Charles Wyplosz, Professor and Director, Graduate Institute of International Studies, Geneva

Comment: Sinikka Salo, Member of the Board, Bank of Finland

Future challenges of Germany until 2015

Leif Fagernäs, Ambassador, Embassy of Finland in Berlin

Berlin as the capital of Germany

Hannes Saarinen, Professor and Director, Finnland Institut, Berlin

New economy from the Nordic perspective

Carl Bildt, Representative of the Secretary General of UN to Balkans

Comment: Risto Siilasmaa, President and CEO, F-Secure Corporation

5.-6.11.2001 Adams salen, Helsingfors

Mitä on uusi talous?

Pekka Ylä-Anttila, verkställande direktör, Etlatiето Oy

Kommentar: Matti Lehti, verkställande direktör, TietoEnator Abp

Suomi – maailman kilpailukykyisin maa?

Petri Rouvinen, forskningsdirektör, Etlatiето Oy

Kommentar: Matti Honkala, chefdirektör, Kesko Abp

Terrorismi ja Suomi

Petri Knape, biträdande chef, Skyddspolisen

Kommentti: Lauri Kontro, chefredaktör, Maaseudun Tulevaisuus

Arvovalinnat Suomen tulevaisuutta rakennettaessa

Antti Hautamäki, forskningsdirektör, Sitra

Kommentti: Anne Huotari, riksdagsledamot, Vänsterförbundet rp

Kursdeltagarnas inlägg om de strategiska målen

Piia-Noora Kauppi, medlem av Europaparlamentet, Nationella Samlingspartiet rp

Anneli Jäätteenmäki, riksdagsledamot, Centern i Finland rp

Markku Lehto, kanslichef, Social- och hälsovårdsministeriet

Finlands framtid i ungdomars ögon

Emilia Hjelm, Lauri Kukkonen, Mari Mäkelä och Otso Rasilainen, Kallion lukio

Maria Leppilahti, Ville Puumala, Niina Välimäki och Turo Hautamäki, Seinäjoen nuorisoste

Tommi Suopajarvi, Tiina Lisko och Miia Sutinen, Rovaniemen ammattikorkeakoulu

3.- 4.12.2001 Sannäs gård, Borgå

Sakkunniga som hörts i arbetsgrupperna:

Päätöksenteko ja Euroopan unionin laajeneminen

Esko Antola, professor, Turun yliopisto

Verokiila, tulonjako ja kannustimet

Teemu Lehtinen, verkställande direktör, Skattebetalarna

Innovaatiot ja eettiset kysymykset – onko teknologia vain väline?

Jaana Hallamaa, professor, Helsingfors universitet

PROGRAMMET FINLAND 2015

Sitra har utbildat finländska beslutsfattare i mer än två årtionden. Kurser i ledning av den ekonomiska politiken har Sitra arrangerat åren 1977 - 1999. Sedan år 1999 har beslutsfattare utbildats på Talouspolitiikka 2000+ kurser.

I samarbete med andra instanser organiserade Sitra på 1990-talet ett utvecklingsprogram gällande vår nationella strategi.

Programmet Finland 2015 är Sitras senaste utbildnings- och utvecklingsprogram till beslutsfattare i det finländska samhället. Hittills har arrangerats fyra kurser med början våren 2000. Programmet Finland 2015 omfattar inalles sex kurser åren 2000-2002 och ett gemensamt avslutningsseminarium för alla dessa kurser år 2003.

Mål

Målet med programmet Finland 2015 är att utveckla kunskaperna, färdigheterna, beredskapen och nätverken bland de högsta beslutsfattarna i det finländska samhället i frågor som gäller det finländska samhällets framtid. Programmet bygger på en nationell grund, men synvinkeln kan också vara starkt internationell, tvärvetenskaplig och tvärsamhällelig. I avsikt att uppnå detta mål

- erhåller deltagarna i programmet mångsidig information om aktuella och med tanke på framtiden centrala frågor
- diskuterar deltagarna i programmet med inhemska och utländska experter i olika branscher och med andra beslutsfattare
- bedömer deltagarna i programmet de centrala utmaningarna med tanke på det finländska samhällets framtid
- bekantar sig deltagarna i programmet med de strategiska målsättningarna på nationell nivå
- utnyttjar deltagarna i programmet informationen de erhållit under programmet i sitt eget arbete
- utarbetar deltagarna i programmet en rapport över nya och de med tanke på framtiden viktiga strategiska målsättningarna med tanke på fortsatt behandling.

Programmet Finland 2015 stöder det av Sitra framförda målet, att Finland år 2010 skall befinna sig bland de tre framgångsrikaste nationerna i världen.

Deltagare

Programmet har körts igång av en delegation som representerar olika instanser och synpunkter i samhället med överombud Aatto Prihti på Sitra som ordförande.

Att delta i programmet Finland 2015 inkallas den högsta ledningen i olika sektorer av det finländska samhället. Det är personer på ledande poster inom det politiska beslutsfattandet,

den offentliga förvaltningen, försvarsmakten, kyrkan, näringslivet, fackorganisationer, den tredje sektorn, informationsförmedling jämte forskning och utbildning.

Till kurserna inkallas cirka 25 deltagare per gång. Statsministern sänder den officiella inkallelsen till kursen. I praktiken sköter Sitra rekryteringen av deltagare.

För det detaljerade planeringsarbetet och genomförandet av programmet svarar Sitras utbildningsteam under ledning av utbildningsdirektör Tapio Anttila. För finansieringen av programmet svarar Sitra. Programmet Finland 2015 är ingen kommersiell utbildningsprodukt och det konkurrerar således inte med något utbildningsprogram för ledare. Kursdeltagarna svarar själva för resekostnaderna till seminarierna

Innehåll och uppbyggnad

Programmet Finland 2015 förverkligas under en period på tre år. Programmet omfattar sex separata kurser med inalles cirka 150 deltagare, som är centrala beslutsfattare inom olika yrkesområden i det finländska samhället. År 2003 arrangeras ett gemensamt avslutningsseminarium för de sex kurserna.

Slutresultaten av kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 presenteras i denna rapport. Kursen bestod av fyra olika seminarier. Mellan seminarierna har deltagarna arbetat och diskuterat i en virtuell inlärningsmiljö som bygger på Internet.

Denna kurs inleddes med ett seminarium i San Francisco och Silicon Valley i USA. Under seminariet satte man sig in i bland annat innovativa processer, framtida forskning, högteknologiska tillämpningar och hur sådana kan kommersialiseras, kapitalplaceringsverksamhet och utsikterna i världsekonomin.

Seminarium nummer två under kursen arrangerades i Moskva och Berlin. På seminariet i Moskva satte man sig in i Rysslands ekonomiska och politiska utsikter, bank- och finansieringsverksamheten, utrikes- och säkerhetspolitiken och ryska ungdomars framtidsförväntningar. I Berlin behandlades teman som Tysklands politiska och ekonomiska roll i Europa, europeisk säkerhet, den ekonomiska politiken inom euroområdet, Europeiska unionens expansion och arbetskraftens rörlighet och den nya ekonomin ur nordlig synvinkel.

De två sista seminarierna arrangerades i Finland. På det första av dem diskuterades den nya ekonomin och faktorer som bidrar till konkurrenskraften. Man hörde också finländska ungdomars tankar om Finlands framtid. På det sista seminariet arbetade deltagarna i små grupper med att bereda en rapport och hörde sakkunniga på områden som Europeiska unionens expansion österut, beskattning och etik i innovationer.

I arrangemangen kring seminarierna i programmet Finland 2015 samarbetade Sitra bland annat med forskningsanstalten IDEO och Institute for the Future i Kalifornien och i Moskva med Institutionen för strategisk forskning och International Moscow Bank. Finlands ambassader i Berlin och Moskva bidrog med sin värdefulla insats i förberedandet och

genomförandet av kursen. I genomförandet av denna kurs deltog också många inhemska och utländska sakkunniga och samarbetspartner.

Metoder

Varje kurs i programmet Finland 2015 består av arbete i form av seminarier eller i små grupper och av arbete, där man utnyttjar en virtuell inlärningsmiljö. Deltagarna påverkar med sin egen expertinsats hur arbetet framskrider och hur innehållet blir, men får samtidigt information, synpunkter och impulser av varandra och av sakkunniga som hörs under kursen.

Seminarierna förverkligas i Finland och utomlands i samarbete med sakkunniga på olika områden. Under seminarierna hörs föredrag och förs diskussioner. Seminarierna är slutna tillställningar.

För programmet har byggts upp en inlärningsmiljö som bygger på Internet, där deltagarna före och efter seminarierna levereras bakgrundsmaterial som ansluter sig till behandlade teman. Presentationer av alla sakkunniga som hörs under seminarierna och sammandrag av de flesta föredragen levereras till deltagarna i förväg via detta datanät. Via nätet för deltagarna under kursens gång också diskussioner med varandra och bereder en slutrapport.

Inlärningsmiljön som bygger på Internet stöder programmet Finland 2015 under tiderna mellan seminarierna och då slutrapporten bereds. Detta virtuella redskap utnyttjas vid förverkligande av alla kurser i programmet Finland 2015 och i Sitras övriga utbildningsprogram.

Denna slutrapport över kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 kan i sin helhet läsas också på Sitras webbsidor under adressen www.sitra.fi/suomi2015. Översättningar till svenska och engelska av slutrapporten publiceras på samma adress senast i mars år 2002. På samma adress finns också slutrapporterna över kurs nummer ett, två och tre.

Till synpunkterna som framförts i denna rapport kan tas ståndpunkt och om synpunkterna kan diskuteras i form av e-postmeddelanden till adressen: suomi2015@sitra.fi

DELTAGARE I KURS NUMMER FYRA

Inkallade deltagare i kurs nummer fyra i programmet Finland 2015 var:

Pirjo Ala-Kapee, landshövding, Östra Finlands länsstyrelse
Antti Hautamäki, forskningsdirektör, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
Matti Honkala, chefdirektör, Kesko Abp
Anne Huotari, riksdagsledamot, Vänsterförbundet rp
Anneli Jäätteenmäki, riksdagsledamot, Centern i Finland rp
Bjarne Kallis, riksdagsledamot, Finlands kristdemokrater rp
Erkki Kangasniemi, ordförande, Lärarfacket OAJ
Piia-Noora Kauppi, medlem av Europaparlamentet, Nationella Samlingspartiet rp

Lauri Kontro, chefredaktör, Maaseudun Tulevaisuus
Harri Koulumies, direktör, Palvelutyöntajat ry
Jaana Laitinen-Pesola, ordförande, Tehy ry
Matti Lehti, verkställande direktör, TietoEnator Abp
Markku Lehto, kanslichef, Social- och hälsovårdsministeriet
Erkki KM Leppävuori, chefdirektör, Statens tekniska forskningscentral
Martti Mäenpää, verkställande direktör, Metallindustrins Centralförbund MET rf
Risto Parjanne, verkställande direktör, Finlands Kommunförbund rf
Petteri Paronen, stadsdirektör, Kuopio stad
Virpa Puisto, riksdagsledamot, Finlands Socialdemokratiska Parti SDP rp
Sinikka Salo, direktionsmedlem, Finlands Bank
Asta Sihvonon-Punkka, direktör, Energimarknadsverket
Risto Siilasmaa, verkställande direktör, F-Secure Oyj
Antti Tanskanen, chefdirektör, Andelsbanksgruppen
Seppo Tiitinen, generalsekreterare, Riksdagen
Timo Viherkenttä, budgetchef, Finansministeriet

Minister Jaakko Iloniemi har tjänat som ordförande för kurs nummer fyra i programmet Finland 2015. För planeringen av innehållet och för de praktiska arrangemangen kring kursen stod Sitras utbildningsteam, som bestod av utbildningsdirektör Tapio Anttila, programdirektör Tuovi Allén, utbildningschef Pekko Kohonen, projektchef Mirja Jarimo-Lehtinen, utbildningschef Mervi Porevuo och assistenterna Anu Löfhjelm, Anne Törnroos och Tuire Lehikoinen. I förverkligandet av seminarierna som hölls i Finland och i utarbetandet av slutrapporten deltog också redaktör Matti Karhu. Pedagogik studerande Susanna Ekola och filosofie studerande Suvi Savola har hjälpt till med de praktiska arrangemangen kring kursen.

JUBILEUMSFONDEN FÖR FINLANDS SJÄLVSTÄNDIGHET

Sitra främjar ekonomiskt välstånd genom att

- utveckla ny och framgångsrik företagsverksamhet
- finansiera kommersialisering av kunnskap
- främja internationell konkurrenskraft

Sitra är en självständig föregångare

- ekonomiskt oberoende
- dristigt initiativrik
- orädd inför nya ting

Sitra är en obunden påverkare som

- producerar ny prövad information
- påpekar framtida utmaningar
- utvecklar nya lösningsmodeller

Jubileumsfonden för Finlands självständighet är en självständig offentligrättslig fond, som riksdagen svarar för. Sitra vill främja Finlands ekonomiska välstånd med hjälp av forskning, innovativ verksamhet, utbildning och företagsfinansiering. Sitras verksamhet finansieras med avkastningen från grundkapitalet och företagsfinansieringen.

Jubileumsfonden för Finlands självständighet

Östersjötorget 2, PB 160, 00181 Helsingfors

Telefon (09) 618 991, telefax (09) 645 072

E-post: förnamn.släktnamn@sitra.fi

Internet: www.sitra.fi